

PÕLTSAMAA LINNA KESK JA J. KUPERJANOVI TÄNAVATE NING ÜMBRITSEVA LINNARUUMI ARHITEKTUURIVÕISTLUS

Viitenumber: 172126

ŽÜRII OTSUS JA KOMMENTAARID

17. juunil 2016 Põltsamaa Kultuurikeskuses

Ideevõistluse eesmärk

Arhitektuurivõistlus on avatud riigihanke ideekonkurss linnaruumi arhitektuurse eskiisprojekti saamiseks. Võistlus korraldatakse ruumilise lahenduse leidmiseks Põltsamaa linna Kesk ja J. Kuperjanovi tänavate ja seda ümbritsevale linnaruumile, eesmärgiga koostada lahenduse alusel tänavate ehitusprojekt ning laiema ala valgustusprojekt.

Hankija ja ideekonkursi korraldaja on Põltsamaa Linnavalitsus, kaaskorraldaja Eesti Arhitektide Liit. Võistlus korraldatakse EV 100 arhitektuuriprogrammi "Hea avalik ruum" raames. Tänavad on kavas välja ehitada EV 100 programmis hiljemalt aastaks 2020.

Hindamine ja otsus

Arhitektuurivõistluse tähtjaks, 8. juuniks 2016, saabus Eesti Arhitektide Liitu 4 ideekavandit, mis esitati kvalifitseerimiskomisjoni poolt žüriile sisuliseks hindamiseks.

Žürii hindas võistlustöid vastavalt võistlusülesandes toodud hindamise alustele:

- ideekavandi arhitektuurset kvaliteeti, funktsionaalsust ja vastavust lähteülesandele (sh vastavust võistlusülesandele);
- lahenduse terviklikkust ja keskkonda sobivust, sh arhitektuurse lahenduse värskust ja tänapäevasust;
- lahenduse otstarbekust ja realiseeritavust: ehituslikku ökonoomsust ja kulude suurust objekti elukaare jooksul;
- tänavalahenduse teostatavust iseseisva objektina aastaks 2020.

Arvestades ideekavandite vähesust ja kvaliteeti, otsustas žürii välja anda kaks ergutuspreemiat ja mitte välja anda kolmanda koha preemiat ning jagada auhinnafond järgmiselt:

I preemia (6000 eurot) ideekavandile märgusõnaga ROOSILINN;

II preemia (5000 eurot) ideekavandile märgusõnaga ROKOKOO;

ergutuspreemia (2000 eurot) ideekavandile märgusõnaga PAALA JÕEST ÜLALPOOL;

ergutuspreemia (2000 eurot) ideekavandile märgusõnaga VÄIKE PINGE.

I PREMIA - ROOSILINN

Žürii otsustas anda peapremia ideekavandile “Roosilinn” Põltsamaale uut identiteeti ja ruumi loova lahenduse eest. Võrreldes teiste võistlustöödega on siin värsket kihistust ja võistlusala on tervikuna hästi läbi töötatud. Arengupotentsiaali lahendusega edasitöötamiseks on piisavalt. Kavand tekitab positiivseid emotsioone, juurde saab pöimida erinevaid lugusid ning seeläbi paeluda ka turiste.

Kavandi kontseptsioon ei rajane ajalool ega hoonestusel, vaid tekitab praeguste oluliste kujundite abil uue ja meeldejääva linnakeskuse, olles inspiratsiooni saanud Roosisaarest. Uue linnakoe moodustavad värvilise katendiga roosiväljakud, mida omavahel seob roosi varsi (parki) meenutav teede võrgustik. Roosiväljakud on lisaatraksioonid lossile – turistid soovivad tutvuda, kohalikud saavad erinevate roosiplatside juures kohtumisi kokku leppida jne. Katendiks on kasutatud kollaseid, punaseid, tume- ja heleroosaid toone (klinkertellist). Õhufotolt on roosikujundid nähtavad, jalakäijate tasandil toetavad kavandit jutustatavad lood, märksõnadena “pargid, sillad, roosid, vein”.

Samuti on sümpaatne roosiväljakute kaudu planeeritav ringliiklus, tänava avaliku ruumi liikumine on mõtestatud aktiivsete kohtadega nagu matkarada, mis on elamusi loov. Ja ideid on veel - veinipokaalide skulptuurid (Põltsamaa kui veinipealinn) ja puid sümboliseerivad kaared (valgustid). Kuigi kaarte osas tekkis mõnel žüriiliikmel küsimusi töö teostatavuse ja maksumuse osas ning alternatiivse materjalina pakuti fiiberplastikut ja kaarte vähendamist või kaarte asendamist poolkaartega.

Positiivne on parkimise korraldamine: Silla ja Aia tänava parkla nihutamine jõe suunas, et anda rohkem ruumi Silla tn äärsele kortermajale ning siduda parkla paremini Roosisaarega. Suurepärane on Roosisaarele mineva tee kitsamaks muutmine ja sinna kergliiklusteede võrgustiku rajamine. Töö on arvestanud Maxima poe varustamise logistikaga (juurdepääs).

Väikevormid on välja pakutud, mitte lõplikult disainitud. Valgustuses on efektne ruumilise seose tekitamine, ent teostuse tehnilisi võimalusi peab tulevikus edasi arendama. Võistlustöö vormistamise osas oleks võinud kavandil olevaid väikseid “roose” (väljakuid) esitleda suuremalt paremaks vaatlemiseks.

Edasises planeerimises tuleks inimeste liikumise logistika üle vaadata ja lihtsustada (teid kohati liiga palju), kohandada reaalsusega. Tõenäoliselt on vajalik vähendada ka ruumilisi konstruktsioone (kaari) ning leida neile reaalne insenertehniline lahendus. Tegeleda tuleb täiendavalt silla ja kanali vahelise alaga. Kindlasti on vajalik luua linnaruumi infosüsteem, mis selgitab roosiväljakute lugu.

Kavandi teostamise võib planeerida ka etapiliselt. Lisaks on linnal vajadus Roosisaarele kanuumatkajate jaoks vajalikud veestamise koha järele, mis oleks võimalikult lähedal suurele sillale. Samuti on vajalik leida koht teisaldatava esinemislava jaoks.

II PREMIA - ROKOKOO

Ideekavandi mustriks, rokokoo pitsiks on terasplekiga piiratud terrakotapunasest asfaltbetoonist sillutis Kesk tänaval. Muster kantakse jalakäijate teele valikuliselt. Kavand loob seose Põltsamaa lossiga, aga sellises mõõtkavas jääb see liiga formaalseks – muster on silma kõrguselt tajutav pinnapealselt ja talvisel ajal ei pruugi välja paista. Töö on oma sekkumiselt olemasolevasse ruumi väga alalhoidev, peamiselt tegeletakse katendi, linnamööbli ja valgustusega. Ühtki puud ei võeta maha ja ei istutata ka juurde.

Sümpaatne on lahenduses ajalooga arvestamine – lisaks mustrile, mis on võetud Põltsamaa lossi marmorsaalist, usuvad töö autorid, et inimeste pilgud on alateadlikult suunatud Põltsamaa lossi poole. Lähtutud on seisukohast, et alati ei peagi linnaruumis suuri ruumilisi ümbertegemisi korraldama. Lahendus kaasab peamiselt majadevahelist ruumi ja nihutab autoteed tänavaruumi varjulisemale poolele. Munakivikatte kasutamine on positiivne, tuletades meelde vanemaid linnatänavaid, munakivisillituse osa võiks lahenduses kasutada ka suuremas ulatuses. Kui sõidutee äärekive ei kasutataks ning sõidutee ja kõnnitee oleks ühel tasandil, saaks platsi universaalsemalt kasutada, samuti oleks hõlpsam liigelda liikumispuudega inimestel. Ühtne tasapind aeglustab ka autode kiirust.

Lahendusse on kavandatud rulatajate ala, ent selget keskväljaku motiivi ei leia – sündmused on viidud kultuurikeskuse platsile või Kesk tänava ristmikule. Samas Konsumi ette on jäetud liiga vähe parkimiskohti, mis arvestades vanemat elanikkonda pole praktiline, ent selle võib lahendada ka invaparkimiskohtade märgistamisega või püüda saada kokkuleppele Konsumiga ning viia parkla kaubanduskeskuse taha. Positiivne on idee paigutada turu letid nii, et Maxima poe parkla eraldub tänavast, kuigi seda on raske teostada, kuna sealt toimub varustamine. Konsumi parklat suurendatakse mitte linnale kuuluva maa arvelt, mis võib tekitada probleeme. Samuti on heaks lahenduseks kui kultuurimaja esine on ette nähtud jalakäijatele ning sinna on ette nähtud skulptuuri asetamine.

Ilmselt on võistlustöö tegijatel aega nappinud, kuna osa seletuskirjas kirjeldatud väikevormide lahendustest ei kajastunud planšettidel. Valgustus on lahendatud formaalselt ja võiks olla rohkem detailsem. Kindlasti tuleks kärestike ja jugade valgustamisel eelnevalt nõu pidada vastavate spetsialistidega ja uurida, kuidas selline valgustus kaladele mõjub. Lahenduses oleks võinud keskenduda rohkem silla või kaldapealse valgustusele.

ERGUTUSPREEMIA - PAALA JÕEST ÜLALPOOL

Ideekavandis domineerib liigselt üle kujundatud Roosisaar, mis ei haaku ülejäänud struktuuriga. On näha püüdlust linnaliseks tiheduseks ja kõikvõimalike elamuste saamiseks. Vanade hoonetusjoonte markeerimine Roosisaarel on ideena hea, ent teostus pole eesmärgi täitnud. Positiivne on idee nutilinnast, on püütud mõelda, millised on Põltsamaa võimalused järgmise 50 aasta jooksul.

Ruumiliselt hea ja huvitav leid on uue silla mõte ja alumise kalda kaasamine. Ajalooliselt on 50 meetrit allavoolu seisnud ka pukksillad ja sellist ideed võiks linn ka kaaluda. Silla pealt tekiks tore vaade tammile, valgustatud on ka tammi alune, mis sellise valgustusega ei tohiks kalu häirida. Elu on viidud ka jõe paremale kaldale, mis hetkel seisab tühjana. Samuti meeldis žüriile vaatetorni ettepanek. Laste mänguväljakute asukoht Roosisaarel jõe ääres pole hea lahendus, lisaks laste sissekukkumise võimalusele, armastavad lapsed asjade vetteloopimist, mis tekitaks vajaduse kaitsepiirete lisamiseks. Ent looduslikud vaated soovitakse säilitada. Väljaku ruum ja turu paigutus on mõistlik. Võrreldes teiste kavanditega on siin linnamööbli kõige rohkem tegeletud, sümpaatne on malelaudade ettepanek. Ent maastikusse integreerituna on raske leida ühist motiivi, samuti võib osutuda keerukaks mööbli teisaldamine. Positiivne on mälestusmärgi/skulptuuri kaasamine linnaruumi.

Hoonete asetumine kavandil on kaootiline ja keskkonda sobimatu (hooned kalapääsle ääres), tellijal puudub soov kanali äärde elumaju rajada ning ka võistlusülesandes puudus vajadus hoonete kavandamiseks.

Autoliikluse sulgemine Allika ja Kesk tänava osas ei ole realistlik, kuna piirab Allika tänavatel elavate inimeste liikumisvõimalusi ning külastajate juurdepääsu Kesk tänaval asuvatele äridele. Pakutud Allika tänava läbimurre Silla tänavani kulgeb läbi eramaade ning oma sirgjoonelisuses ei arvesta väljakujunenud miljööd.

Žürii leidis, et seletuskirjas on palju häid mõtteid, mida annaks paremini vormistada. Samas planeeritud funktsioonide paljususest ei veena ning kokkuvõttes jätab ideekavandis pakutu väga segase ja üledisainitud mulje.

ERGUTUSPREEMIA - VÄIKE PINGE

Võrreldes teiste lahendustega on ideekavand sekkunud linnaruumi kõige vähem, mis oma minimalismis võib olla sümpaatne, ent tervikuna jääb kontseptsioon siiski ebapiisavaks. Meeleolukad 3d pildid tulevases linnaruumist mõjuvad tundlikult ja kohta arvestavalt. Valgustus on markeeritud, ent disain jääb küsitavaks. Positiivne on loodav äärekivideta ühtlane tänavatasapind, samuti Roosisaarele viiva silla katmine puitkatttega ja autotee laiuse vähendamine. Linnaruumiliselt õige on kultuurimaja esise autovabaks muutmine, kuigi lahenduses esitletud põndaku idee ei veennud oma otstarbekuses.

Pakutud väikevormide materjal ja disain ei veena piisavalt (vanadest autokummidest päevavarjude jalased, infotahvel lammutatud majade puitmaterjalist, nõrga kujundusega turulauad). Teekatetes on püüdlus säilitada asfalti ja selle kujunduses domineerivad asfaltkattesse lõikuvad teise viimistlusega hulknurgad, ent pigem oleks võinud esile tuua vana munakivisillutist. Ühele žüriiliikmele tundus idee asfaltkatte lõikamisest inspireeriv ja markeerimine sõbralik, samuti meeldis laua ja toolide lahendus. Ent žürii leidis üksmeelselt, et taaskasutusmaterjalide kasutamine on põhjendatud pigem festivalide kujundamises, mitte pikaealise ja väärrika avaliku linnaruumi kavandamisesse sobiv.

Allkirjastatud digitaalselt :

Jaan Aiaots, Põltsamaa Linnavalitsus, linnapea
Rutt Tänav, Põltsamaa Linnavolikogu alalise arengu ja ettevõtluskomisjoni aseesimees
Gilmar Krživets, Põltsamaa Linnavolikogu liige
Kalle Vellevoog, Eesti Arhitektide Liit, volitatud arhitekt-ekspert, tase 8
Lembit-Kaur Stöör, Eesti Arhitektide Liit, volitatud arhitekt, tase 7
Tõnu Laigu, Eesti Arhitektide Liit, volitatud arhitekt-ekspert, tase 8
Aleksandr Zverev, Eesti Arhitektide Liit, volitatud arhitekt, tase 7
Kaire Pärnpuu, žürii sekretär